

VIKTOR E. FRANKL:
O smyslu života –
V každé krizi
se skrývá příležitost

120 stran, Grada Publishing,
Praha 2022, ISBN:
978-80-271-3357-4

jsou něco, co mne pohání,
zatímco smysl a hodnoty mne
přitahují (in: *Determinismus*
a *humanismus*).

Hodnotou svrchovanou
je Franklovi – odpověd-
nost: [...] *lidské jednání není diktováno podmín-
kami, které člověka potkávají, nýbrž rozhodová-
ním, které učiní. [...] já mohu k hodnotové výzvě
řici ano nebo ne, mohu se tedy rozhodnouti. Ve
skutečnosti je svoboda poloviční pravda. Býti
svobodným je negativní aspekt fenoménu, jehož
pozitivní aspekt znamená býti odpovědným. Svo-
boda se mění ve zvlášť, není-li prožívána ve smyslu
odpovědnosti (tamtéž).*

S odstupem let – skoro tři čtvrtě století, za
rozkvětu lidských práv jedince co hodnoty
nejvyšší – se ten Franklův výrok relativí-
zující svobodu jako nejvyšší hodnotu jeví
až povážlivým. Na vrcholu současného
hodnotového žebříčku vidíme lidská práva
a svobody tak, jak je ustanovila Všeobec-
ná deklarace lidských práv rozhodnutím
Valného shromáždění OSN v roce 1948 a jak
je historický vývoj naplňuje. Deklarace také
stanoví, že lidská práva mají být chráněna
zákonem a že závazek zajistit uznávání a za-
chovávání lidských práv a svobod přebírají
členské státy Spojených národů (in: *Člověk*
a *lidská práva*, s. 7, Horizont, Praha 1969).

Nicméně Frankl tuto zodpovědnost za
druhého vidí především jako záležitost
člověka-jedince, jako součást jeho duševního
zdraví, tedy vlastně jako výhodu pro toho,
kdo druhému tu hodnotu poskytuje. Možno
tedy potom s radostí zadoufat, že vzájemná
zodpovědnost na úrovni jedinců a právní
bezpečí zaručené státem by mohlo představo-
vat dobrou záruku: při dobré souhře dějin...

Frankl řeší téma existenciální, co má
člověk učinit se svým životem, jaký je

smysl lidského jedince
a jako lékař své filosofické
přemýšlení překládá do
řeči psychoterapie. Nabízí
recept: *Nikoli medikamenty,
nýbrž duchovními zbraněmi
musí logoterapie získat vliv
na duchovní boj, který v paci-
entovi probíhá [...], neboť od-
povědnost je smyslem lidského
bytí (Čas a odpovědnost).*

Pozastavme se ještě u té-
to poslední věty. Logotera-
pie léčí hledáním smyslu
a její duchovní otec sou-

časné ten smysl nabízí: je to odpovědnost.
Tato myšlenka má tradici v pobiblickém
židovském myšlení, ta mystická představa,
ten obraz se jmenuje Tikkun: při vznikání
světa se některé části polámaly, pokazily
a je nyní na lidech, aby přispívali k nápravě
světa, a to konáním dobrého. Zodpovědnost
je na každém jedinci.

Vlastně je ta tradice ještě starší, zodpo-
vědnost kladenou na každého jedince, která
se pak v dobré může obrátit pro další genera-
ce, požaduje už Desatero (z doby Mojžíšovy,
14.-13. století př. n. l.).

Aniž to Frankl výslovně sděluje, možno
usuzovat, že z těchto zdrojů čerpá.

Nicméně jak vzniká schopnost člověka
splňovat ty nároky? Kde se to může naučit?
Sám výběr hodnot a rozhodnutí patrně
nemusí stačit, jedinci přichází k dobru
předchozí trénink, a to v rodině. *Ústřední
postavení v hierarchii hodnot zaujímá rodina,
rodinný život. Mladý člověk se v rodině od dětství
učí, co to znamená být zde pro něco, být pro někoho,
a především co to znamená být zde jeden pro
druhého [...] rodinu lze definovat jako místo, živé
místo, kde se přímo a příkladně prožívá sebe-
transcendentní lidská existence. Je vlastně první
záchrannou stanicí člověka na jeho cestě k hledání
smyslu života... (Od seberealizace k naplnění
smyslu života).*

Čtème si tu knihu, dokud máme čas
o smyslu přemýšlet. Čtème si ji i zástupně,
za lidi, kteří už zase prchají o život, kteří
ani nemají čas si nějakou knihu do kabátu
zašít. ●

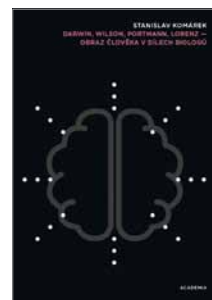
četli jsme –

**GEORGE
MARSHALL: Ani na
to nemyslete. Proč
náš mozek ignoruje
klimatickou změnu**
Host, Brno 2022, 348 s.,
ISBN 978-80-275-1024-5

Máme-li zmírnit
globální oteplování
a dopady klimatic-
kých změn, musíme
zásadně a komplexně přeměnit společnost,
ekonomiku, technologii. Můžeme ale tako-
vou transformaci, přirovnatelnou k prů-
myslové revoluci, zvládnout bez širokého
společenského konsenzu? Rozhodně ne. Proč
je ale podpora veřejnosti navzdory kupcím
se faktům o globálním oteplování zatím
tak vlažná? Proč si lidé blížící se katastrofu
odmítají připustit? A jak tedy problémy kli-
matické změny a jejich důsledků z veřejnosti
komunikovat? Právě na tyto otázky nabízí
odpověď kniha britského autora, zaklada-
tele organizace Climate Outreach a spe-
cialisty na komunikaci o změně klimatu,
která vychází v edici příznačně nazvané
Klímax. (eb)

**STANISLAV
KOMÁREK:
Darwin, Wilson,
Portmann, Lorenz
– obraz člověka
v dílech biologů**
Academia, Praha 2021,
193 s., ISBN
978-80-200-3247-8

„Otázka po lidské
přirozenosti a lidském místě ve světě je
jednou z nejkardinálnějších otázek nejen
v oblasti filozofie,“ připomíná autor v úvo-
du doplněného a rozšířeného vydání už
dříve publikovaných textů. Tentokrát se
seznamíme s obrazem lidské přirozenosti
v dílech významných biologů 19. a 20. století.
A reflexe těchto pohledů může přinést
významné podněty pro její „mimobiologické
konceptce“. (eb)

První číslo vyšlo 3. května 1971

vesmír

ISSN 0042-4544 – 12 čísel ročně – evidenční č. MK ČR E 896 – Vydává Vesmír, s. r. o., Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel.: 222 828 393, 394, 395,
fax: 222 828 396, e-mail: redakce@vesmir.cz, www.vesmir.cz

Šéfredaktor: Mgr. Ondřej Vrtiška (vrtiska@vesmir.cz) – Redakce: Ing. Eva Bobůrková (eva@boburka.cz) – Bc. Jeronym Boháček (jeronymb@gmail.com) –
Bc. Zora Góthová (gothova@vesmir.cz) – Mgr. Pavel Hošek (hošek@vesmir.cz) – Marek Janáč (marek.janac@seznam.cz) – Návrh layoutu: Martin Vágner –
Grafická úprava: Pavel Hošek

Redakční rada: prof. MUDr. M. Anděl (medicína) – Mgr. I. Boháček (fyzika) – RNDr. V. Cílek (geologie) – prof. RNDr. J. Černý (biologie) – prof. MUDr. F. Čiampor (virologie) – RNDr. P. Duda, Ph.D. (biologie) –
Mgr. M. Fendrych, Ph.D. (biologie) – doc. RNDr. V. Ferák (biologie) – RNDr. M. Ferus (chemie) – prof. RNDr. J. Flegr (biologie) – doc. RNDr. D. Frynta (biologie) – Mgr. A. Fučíková, Ph.D. (fyzika) – RNDr. E. Ginter (výživa) –
RNDr. J. Havlík (chemie) – prof. RNDr. I. Horáček (zoologie) – prof. MUDr. C. Höschl (medicína) – Ing. F. Houdek (vědní publicistika) – Ing. M. Hudík, Ph.D. (společenské vědy) – doc. MUDr. P. Jiruška (neurofyziologie) –
Mgr. J. Kolář, Ph.D. (botanika) – prof. RNDr. R. Kotěcký (fyzika, matematika) – prof. RNDr. O. Lapčík (biochemie) – doc. M. Lipoďová (molekulární biologie) – prof. MUDr. L. Machala (medicína) – prof. RNDr. J. Palouš
(astronomie) – prof. Ing. J. Petr (biologie) – doc. P. Pokorný (paleontologie) – RNDr. J. Robovský, Ph.D. (biologie) – Mgr. C. Říha, Ph.D. (architektura, urbanismus) – RNDr. J. Sádlo (botanika) – prof. RNDr. P. Slaviček, Ph.D.
(chemie) – prof. Dr. D. Storch, Ph.D. (ekologie) – prof. Z. Storchová (molekulární biologie) – RNDr. P. Šíma (imunologie) – prof. Dr. Ing. O. Šrámek (geochemie, geologie) – Mgr. J. Toman (biologie) – MUDr. J. Trnka, Ph.D.
(medicína) – Mgr. J. Turek, Ph.D. (archeologie) – Mgr. M. Vácha, Ph.D. (etika) – RNDr. S. Vaněk (biologie) – prof. RNDr. B. Velický (fyzika) – prof. Ing. Š. Vilček (molekulární biologie) – prof. RNDr. F. Vyskočil (fyziologie) –
RNDr. V. Wagner (fyzika) – Mgr. P. Zouhar, Ph.D. (fyziologie) – prof. RNDr. J. Zrzavý (biologie)

Inzerce: Jeronym Boháček, mobil: 777 280 248, e-mail: jeronymb@gmail.com – Předplatné: SEND Předplatné, P. O. Box 141, 140 21 Praha 4, tel.: 225 985 225, 777 333 370, 605 202 115, e-mail: vesmir@send.cz,
send@send.cz, www.send.cz – předplatné na rok 1020 Kč, předplatné na dva roky 1850 Kč, předplatné na půl roku 530 Kč, cena čísla ve volném prodeji 110 Kč, cena jednoho čísla pro předplatitele 92,30 Kč.
Administrativa: Zora Góthová (gothova@vesmir.cz), tel.: 222 828 394. Volný prodej: Rozšiřují společností PNS, a. s., v Slovenské republice rozšiřují (stánky prodej 5,30 €, pro předplatitele 4,20 €); Mediaprint-Kapa
Pressespresso, a. s., oddělení inей formy predaja, Stará Vajnorská 9, P. O. BOX 183, 830 00 Bratislava, info@ipredplatne.sk, objednavky@ipredplatne.sk; pro předplatitele 4,20 €;
Magnet Press Slovakia, s. r. o., Šustekova 8, 851 04 Bratislava, tel.: 00421 (2) 67 201 931-33, fax: 67 201 910 a 20, 67 201 930, e-mail: magnet@press.sk). Sazba: Vesmír, s. r. o. (na skelech se podílí
Thalia picta, s. r. o.). Tisk: Triangl, a. s., Praha. Redakční uzávěrka: 1. 4. 2022, vychází 2. 5. 2022 – Vesmír vychází s podporou NČLF a IOCB Tech.

Žádná část tohoto časopisu nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem dalšího rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vlastníka autorských práv.
Vydavatel nenes odpovědnost za údaje a názory autorů jednotlivých článků ani inzerce, včetně inzerce vkládané. Nevyžádané rukopisy nevracíme.

© Vesmír, s. r. o.
VESMAD 101 (5) 273-340 (2022) 68 stran